

Acht op de tien bedrijven heeft geen serieus voordeel van een bedrijfsspecifieke fosfaatnorm

Veehouder focust te veel op fosfaat

Deze week ontvangen klanten van Alfa Accountants de jaarlijkse uitgave 'Cijfers die Spreken'. Jan Willem van Beek presenteert daarin een rekenmodel waarmee veehouders de potentiële ruimte voor melkproductie kunnen inschatten én bijsturen.

tekst Tijmen van Zessen

De inkt van de brief waarmee staatssecretaris Martijn van Dam de fosfaatrechten bekendmaakte, is maar amper droog, of de melkveehouder is al overspoeld met advies. Alles staat in het teken van het verzachten van de pijn van de fosfaatrechten via maatregelen in de bedrijfsvoering: minder jongvee, fosfor- armer voeren, een hogere levensduur, een hogere melkproductie, een kortere tussenkalftijd, en ga zo maar door.

De melkveehouderij wordt met deze 'tsunami van adviezen' een beetje voor de gek gehouden. Dat vindt Jan Willem van Beek, bedrijfskundig adviseur bij Alfa Accountants. 'Het voordeel van minder jongvee is maar half zo groot als wordt beweerd. Jongvee krijgt vaak de minder hoogwaardige graskuil die ook op moet. Corrigeer je dit niet in het rantsoen en

ga je deze kuilen aan het melkvee voeren, dan pakt dit ongunstig uit in de KringloopWijzer. Met name intensieve bedrijven die veel mais moeten aankopen, zullen een deel van de mais vervangen door deze minder hoogwaardige graskuil. Als je op honderd koeien vijf stuks minder jongvee aanhoudt, pak je hooguit een voordeel van veertig kilo fosfaat. Dat is veel minder dan waarmee veelal gerekend wordt.'

Onbenutbaar fosfaatvoordeel

Van Beek maakt zich sterk voor – mooi gezegd – een meer integrale benadering van bedrijfsaanpassingen. Vooral omdat het stelsel van fosfaatrechten niet als enige een rem zet op de bedrijfsontwikkeling. Melkveehouders moeten ook voldoen aan de bestaande mestwetgeving,

Tabel 1 – Effect van aanpassing van het ruweiwitgehalte en fosforgehalte in het rantsoen, op de excretie van stikstof en fosfaat in mest voor een bedrijf met 90 stuks melkvee, 65 stuks jongvee, 750.000 kg melk, 4,39% vet, 3,50% eiwit, 41 ha grasland en 9 ha snijmais (bron: Alfa Accountants)

voedermiddel	% ds	vem/kg ds	re/kg ds	planning re	P/kg ds	planning P
vers gras	7	960	213	203	4,9	4,6
graskuil	39	920	186	176	4,7	4,4
snijmais	26	999	69	—	2,1	—
overig ruwvoer	5	828	197	—	5,0	—
krachtvoer	23	957	194	—	4,8	—
rantsoen	100	972	165	—	4,1	—

resultaat	bedrijfsniveau		per melkkoe incl. jongv.		melkprod. zonder mestafzet	
	stikstof	fosfaat	stikstof	fosfaat	stikstof	fosfaat
forfaitaire excretie (kg)	13.591	5.024	151,0	55,8	689.795	631.469
bedrijfsspec. excretie (kg)	13.374	4.662	148,6	51,8	700.987	680.502
BEX-voordeel (kg)	216	362	2,4	4,0	11.192	49.033

Voordeel van minder jongvee maar half zo groot als waar veelal mee wordt gerekend

aan de Melkveewet en de grondgebondenheid daarbinnen (de AMvB).

Van Beek ontwikkelde voor Alfa Accountants een nieuw rekenmodel dat rekening houdt met al deze effecten. 'Het model maakt inzichtelijk waar je moet sturen in de bedrijfsvoering. Wat is de beperkende factor op jouw bedrijf? De focus in de media ligt nu op fosfaat, maar op een groot deel van de met name extensieve melkveebedrijven is stikstof de beperkende factor.'

Van Beek legt uit dat als een bedrijf kiest voor bedrijfsspecifieke excretie en in zijn mestboekhouding dus afziet van de forfaitaire gehalten, dit niet alleen van toepassing is op fosfaat, maar ook op stikstof. 'Bedrijven waar stikstof de beperkende factor is, kunnen een fosfaatvoordeel niet eens benutten. Zij moeten mest afvoeren op basis van stikstof en voeren daarmee tegelijk ook een onnodige hoeveelheid fosfaat af.'

Volgens Van Beek is deze situatie op een aanzienlijk deel van de melkveebedrijven van toepassing, vooral op extensieve bedrijven met veel grasland. 'Tachtig procent van de melkveehouders in Nederland heeft geen serieus voordeel bij de BEP, de bedrijfsspecifieke fosfaatsnorm. Als zij ervoor kiezen om forfaitaire gehalten aan te houden, dan komen ze voor stikstof vaak gunstiger uit. Maar willen ze de generieke korting op fosfaatrechten compenseren, dan betekent dat in hun geval fosfaatrechten kopen.'

Van Beek pleit voor het loskoppelen van stikstof en fosfaat, zodat extensieve bedrijven voor stikstof forfaitair mogen werken en voor fosfaat bedrijfsspecifiek.

Realtime sturen op mineralen

Bij klanten van Alfa Accountants valt deze week de jaarlijkse uitgave 'Cijfers die Spreken' weer op de deurmat. Van Beek staat in een thema-artikel stil bij de KringloopWijzer, bij het werken met een bedrijfsspecifieke excretie.

De KringloopWijzer is een instrument dat achteraf de mineralenefficiëntie bepaalt. Het tekent de grenzen van een melkveebedrijf binnen de regelgeving voor fosfaat en stikstof. In feite is het daarmee te beschouwen als een achteruitkijkspiegel. Het rekenmodel waar Van Beek aan werkte, geeft volgens hem realtime een prognose van de potentiële productieruimte. 'De plaatsingsruimte ligt vast zodra met de metelling de hoeveelheid grond is ingevuld. Daarna kun je op een paar momenten in het jaar de productie bijsturen. In het model voeren we bijvoorbeeld de kuiluitslagen van de

meikuil in.' Volgens Van Beek maakt een lichte afwijking in het ruweiwitgehalte al een groot verschil op de totale mestproductie.

Tabel 1 maakt inzichtelijk dat een tien gram lager ruweiwitgehalte en een 0,3 gram lager fosforgehalte op een bedrijf met negentig koeien de mestproductie omlaag brengt met bijna zeshonderd kilo stikstof en tweehonderdvijftig kilo fosfaat. Grosso modo komt dit neer op ruimte voor zes koeien extra. 'Maar het omgekeerde kom je ook tegen', geeft hij aan. 'In 2014 was het seizoen bijzonder groeizaam. De fosforgehalten waren daardoor hoger. In zo'n jaar kan het best lonend zijn om vijfduizend euro extra uit te geven aan fosforarmer krachtvoer.'

Van Beek hoopt dat de overheid op termijn toestaat om met driejaarlijkse gemiddelden te werken. Veehouders hoeven dan minder ad hoc naar oplossingen te zoeken en het vermijdt 'creatief boekhouden'.

Nieuwe kengetallen

Het sturen op mineralenkringlopen – of dat nu fosfor of stikstof is – betekent ook sturen op nieuwe kengetallen. Kilogram melk per kilo fosfaat burgert al aardig in, maar Alfa legt ook graag de nadruk op het cijfer 'maximale melkproductie zonder mestafzet' (tabel 1, rechtsonder). Van Beek legt uit dat dit getal inzicht geeft in de mate waarin een veehouder 'zelfvoorzienend' is in zijn mestplaatsing. 'De eerste koe veroorzaakt het mestprobleem niet. Dit kengetal laat zien hoeveel er met of zonder bedrijfsspecifieke excretie is te melken. Voor extra liters moet je een post mestafvoer in de begroting opnemen.'

Meer melken komt met de introductie van fosfaatrechten in een nieuw financieel perspectief te staan. Het komt zelfs voor dat het aantrekkelijker is om koeien af te stoten en de productie met extra krachtvoer te verhogen. Dat geldt met name voor de bedrijven die niet zelfvoorzienend zijn in ruwvoer en die mest moeten afvoeren en verwerken.

Maar linksom of rechtsom blijft vakmanschap de belangrijkste succesfactor, concludeert Van Beek: 'Je kunt nog zo'n mooi rantsoen uitrekenen, als de klauwgezondheid niet op orde is, dan komt het verwachte resultaat er niet uit. En bierbostel is op papier misschien niet zo interessant vanwege een hoger fosforgehalte, maar als de koeien er maar voldoende extra van produceren, dan stimuleert het je bedrijfsresultaat alsnog.'

Jos Buiting (55) is door de World Holstein Friesian Federation (WHFF) verkozen tot president. Buiting, werkzaam als manager stamboek en verenigingszaken bij CRV, volgt de Australiër Matthew Shaffer op. De WHFF is een parapluorganisatie die 42 holsteinstamboeken (landen) vertegenwoordigt. Tot de belangrijkste taken van de WHFF horen het uitwisselen van stamboekgegevens, het internationaal coderen van erfelijke gebreken en het uniformeren van exterieurgegevens. Tijdens het WHFF-congres in Buenos Aires, waar Buiting werd benoemd, nam Arie Hamoen (64) afscheid als voorzitter van de werkgroep 'Type classification'. Hamoen, hoofdinspecteur bij CRV, leidde deze werkgroep sinds 2002.

Jos Buiting

Rianne van Tilburg

Rianne Van Tilburg (46) is afgelopen maand verkozen tot voorzitter van IKM-Vlaanderen. De melkveehoudster volgt Katrien Van der Meulen op, die dertien jaar lang deze functie vervulde. Van Tilburg heeft samen met haar man en zoon een melkveebedrijf in Brecht.

Albert Jan Maat (63) uit het Drentse Paterswolde stopt per 1 oktober als voorzitter van LTO Nederland. Maat trad in 2007 aan als voorzitter van de landelijke organisatie. Bij zijn herverkiezing in april vorig jaar had hij al aangegeven dat hij de nieuwe termijn van vier jaar niet zou vol maken. Wie zijn opvolger wordt, is nog niet bekend.

Dick Hordijk (48) is bij Agrifirm Group aangetrokken om eind van dit jaar het voorzitterschap van de hoofddirectie op zich te nemen. Hordijk volgt daarmee Ton Loman (60) op, die na 31 jaar dienstverband bij Agrifirm met pensioen gaat. Hordijk was in zijn laatste functie manager director bij Cargill Premix Nutrition.